

1930 Kristian Karlsen Berg

Siste dagen i januar 1872 ligger ei nyfødt jente og pludrer i vogga - for ikke å si kassa - på Bergsmo (Dalom). Ved siden av står den 12 år gamle broren og beundrer dette lille nøstet. Faren, han Thomas Dybvadstrø, står og ved siden av og sier stolt: ”Ja, nå æ de to tå kvart”, og han kaster et skrått blikk utpå gulvet der et annet søskenpar krangler litt om retten til en eller annen redskap. De hadde blitt 6 til dugurs på Bergsmo det året.

Denne lille piken tilhørte tredje generasjonen på Bergsmo, en liten plass som ble nybygd sist på 1830-tallet av Trond Thomassen Eidum etter et arvefeste på mål av Johan Sivertsen Berg i februar 1836. Og det var gjennom døtrene at nye brukere kom til som inngifte. Så også hva gjelder vår hovedperson.

Dette er på ingen måte historien om Kristian Karlsen Berg. Den kan enhver lese i den utmerkede boka ”Høyt over vidden bak Strætessfjell”, et praktverk om Flaksjø- og Lillefjell bygdeallmenning. Sidene der om KKB er meget leseverdige stoff, og så absolutt til ettertanke.

Kristian Karlsen, født i Lier i Buskerud i 1872 kommer nordover til Stjørdalen i det århundret går mot slutten. Han har trolig fått seg arbeid på Øfsti, og vi kan ikke se bort i fra at han derigjennom traff Randi på Dalom, som står fram som en vakker sommerblomst. I 1897 gifter Randi seg med vår innvandrede østlending. Dette unge livsfriske paret overtar Bergsmo og stifter familie. Nå er det trolig ikke helt rett å si at de giftet seg før de startet familie. De må nok ha ”tjuvstartet” litt på forhånd, hvilket ikke var så uvanlig som mange tror, da dette med ”måtte gifte seg” trolig i sterkere grad tilhørte en fordømmende samfunnsnorm som preget tiårene midt på 1900-tallet. Uansett, Randi får ei datter både høsten 1894 og 1895.

Denne ”østlendingen” Kristian på Bergsmo, var nok bokstavelig talt lite akademisk skolert, med unntak av en viss spisskompetanse som gartner. Men han hadde en annen kvalifikasjon, - en vilje av livets skole. Evnen til ”å stå opp om morgenen”, en egenskap i overført betydning som har hjulpet mangt et fattig hjem. Slik også denne familien. ”*Kristian tok på seg det arbeid ingen andre ville ha*”, sier Sverre Brekk i Dybvassfeltet. Kristian Karlsen var ingen forfinet sjel. Han hadde ikke store krav, men utnyttet de muligheter han så - og som naturen selv ga. Slik også da han tok på seg grøfting innover i skogene, hvor det var påkrevet å lage mindre fremkomstveier, veier som i dag for lengst er igjengrodde eller erstattet av overdimensjonerte stygge arr etter ”brutale” skogsmaskiner. For Kristian var det ingen mekanisk hjelp å få. Her var det kun snakk om håndmakt.

Gjennom sitt harde manuelle arbeid utviklet trolig Kristian en tung og kraftig hånd. Tross dette, og sin manglende akademiske utdanning, var det få som førte en så stødig og lett hånd som nettopp Kristian Karlsen. I skogene innunder Strætessfjellet vandret Kristian med sine tanker. Her inne finnes en stein hvor han gjennom mange dager har hugget inn blant annet sine initialer. Se bildet. Hvem klarer å gjøre ham dette etter? Det er ikke på et papir han ”skreiv”, men på en stein. Det heter seg at Kristian iblant ble

budsendt når det skulle skrives skjøter og kontrakter i forbindelse med kjøp og salg. Ingen i Øfsti og Sortesgrenda hadde så fin håndskrift som han.

I de harde 30-årene ble det igangsatt "nødsarbeid" - sysselsettingstiltak kalles det i dag. Dette fikk Kristian ta del i. Lånke kommune og allmenningsstyret satte i gang veiarbeid fra Hellesdalen, forbi Stor-Rennen, opp gjennom Renndalsskardet og ned til Fosslibekken, en strekning på gode 5 km. I blant kunne en eller flere karer få

tildelt parseller på akkord. Kristian likte ikke særlig å jobbe i lag med andre. Han indikerte raskt at "latsabber" og "pyser" ikke passet i hans selskap. En av de få han godtok som arbeidskompis var Harald Klausen, født 1883. Dette var en kar av samme støpning. De to tok på seg en parsell oppi Renndalsskardet. Her i "Ner-skaret" bygde Kristian seg ei jordkoie, slik han hadde det for vane. Den dag i dag vises enkelte "rester" etter Kristian sitt liv der inne i de dype skoger. Av uthullede tømmerstokker laget han ei vassrenne fra en bekk ikke langt unna, slik at han hadde springvatn ved koia. Denne vassrenna ligger fortsatt der i bekken i år 2003.

Som nevnt likte Kristian dårlig å arbeide sammen med noen. Og han ville slett ikke bo i lag med noen - slik folk gjorde det i forbindelse med avsidesliggende anleggsarbeid. Hans livsfilosofi var: *"Dess mer jeg lærer menneskene å kjenne, dess bedre elsker jeg ensomheten"*.

Det går flere historier om at Kristian forsøkte å skremme bort "samboerne". På Hellesvollen (Austigardsvollen) var flere karer innlosjerte, noe som så absolutt ble for trangt for "skogsmannen". Derfor laget han en innretning med et tynt snøre fra taket og ned til ovnsringene. Når alle hadde lagt seg for natta, begynte Kristian å trekke i snora, slik at ovnsringene

"danset". Han sørget for å være først oppe om morgenen for å fjerne lureriet. Men om natta var det nok diverse figurer som spøkte på veggene. - I tillegg fortalte Kristian et sagn om ei kjerring som brukte å gå med hodet under armen der inne på Austigardsvollen. Det var nok denne hodeløse kjerringa som var på besøk om nettene. Etter noen dager var han "eneboer" i seterbua igjen, og han hadde fått det som han ville.

Johan Petter Dybvad fortalte ei sannferdig historie fra Austigardsvollen: Han og to andre (navngitte) karer var i området på sausanking en høst. De skulle overnatte i bua. Senere utpå kvelden kom en (navngitt) jeger fra Hømmelvik, som også ville ha nattelosji. Etter en "karsk" hadde Johan Petter sagt: *"De e vel bæst vi lægg oss før den derre kjerringa me haue under arma kjæm"*. Da ladet jegeren geværet og tok det med seg i senga. *"Ha vi rørt oss om natta, trur æ han ha trækt av"*, sa Johan Petter.

Modulf Dybvad var gjeter på Rotbuvollen i 1934-35. Kyrne og geitene trakk ofte ned i Renndalen, og Modulf måtte følge etter. Der ble han bedt inn i koia til Kristian, som tross sin "ensomhet" ikke var folkesky, men tok gjerne imot "kortbesøk". Inne i koia hos Kristian fikk Modulf servert nybakt brød, noe du ikke får i Renndalsskardet i dag. Kristian hadde murt seg en bakerovn. "Æ hi ailler fått så go nybakkå kak nån gång", forteller Modulf. Kristian kom ellers ofte bort på Rotbuvollen for å kjøpe melk og andre seterprodukter.

Heidi Beate Løkken i Kristiankåken, et kulturminne restaurert av Einar Nilssen

Også i Svuluskardet har Kristian lagt igjen flere arbeidsdager på leiting etter Sølvgruva. Men heller ikke han ble den heldige som fikk noe igjen for strevet.

Dersom noen hadde fortjent tittelen "En arbeidets hedersmann", må vel det ha vært han Kristian Karlsen Berg. Noen høytidelig bauta har han ikke fått. Han hadde vel heller ikke satt pris på den slags. De utallige meter med veier og skogsgrøfter får være hans bauta, og minneordene har han selv skrevet:

*"Jeg har gravd grøfter både i nord og sør,
med tiden det glemmes,
og alt blir som før".*

Folk flest vil nok tro at Kristian hadde jakt og fiske som attåtnæring. Å fiske gjorde han nok ofte - slik han forteller det selv som en slags Securitas-informasjon på døra til hytta si: "Kristian Karlsen er ute og fisker, den som gjør noe galt her tar jeg og pisker".

Men han var nok ingen jeger. Lauritz Johansen, f. 1912, aktiv jeger og friluftsmann i en mannsalder til over 80-årsalderen, - fikk spørsmål om han kjente til om Kristian utøvde noen form for jakt og fangst. "Nei, ikke tale om, heller tvert imot", svarte Lauritz, som også var en nær nabo til Kristian.

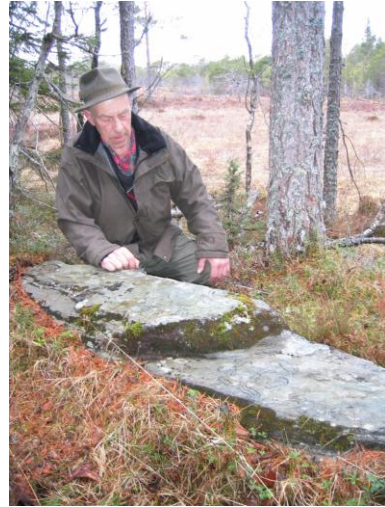
At Kristian fikk skylda for mange "overgrep" som andre gjorde, er en annen sak. Han som bodde ute i skog og fjell meste parten av tida, ble fort den naturlige sydebukken. Men etter at Kristian la ned vandringsstaven, florerte tyveslaktning, plyndring og nedbrenning av hytter og seterbuer. Og da var i alle fall Kristian unnskyldt. Sverre Brekk sier det slik: "Kanskje var det enklere å gjøre pøbelstreker og hærverk etter at oppsynsmannen var borte"?

Et sted i skogen hvor Kristian overnattet ofte

Randi og Kristian levde et ”tøft” liv. Det skulle også knekke den godeste Kristian, der han sovnet i rått gras ei natt, og trolig pådro seg lungebetennelse. Han kom seg ikke etter det. Kristian Karlsen døde fredag den 3.januar 1941.

*Knapt noen har vandret så mye i Kristian
K Bergs fotspor som Sverre Brekk fra
Lånke*

i